

Program

Policy

Plan

» Riktlinjer

Regler

Riktlinjer för politiska partiers tillgång till kommunala lokaler och mark

Beslutad av kommunfullmäktige
den 7 juni 2021, § 96. Dnr KS2017.0453

Innehåll

1	Inledning	3
2	Bakgrund.....	3
3	Riktlinjer för olika områden.....	3
3.1	Kommunens lokaler generellt	3
3.2	Skolan under verksamhetstid	3
3.3	Röstmottagningsställe	3
3.4	Biblioteken.....	3
3.5	Stadshuset	4
3.6	Studiebesök i verksamheter	4
3.7	Presskonferens i kommunala lokaler	4
3.8	Evenemang	4
4	Möjligheten till överenskommelser mellan politiska partier.....	5
5	Bilagor	6
5.1	Cirkulär 18:19 Politiska partier inom vård och äldreomsorg	6
5.2	Cirkulär 17:70 Politisk information i skolan	6

Dokumenttyp: Riktlinje

Dokumentet gäller för: Samtliga sektorer och nämnder

Diarienummer: KS2017.0453

Reviderad: -

Giltighetstid: Till dess att nytt beslut tas

Tidpunkt för aktualitetsprövning: 1 gång per mandatperiod

Dokumentansvarig: Kommundirektör

Andra tillhörande dokument: Riktlinjer för utdelning av material i Stadshuset

KS10/0266

1 Inledning

Frågan har uppkommit om behov av tydliga och förutsägbara spelregler för politiska partiers samverkan med och tillgång till kommunala verksamheter och lokaler.

2 Bakgrund

Av Regeringsformen (1974:152), Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt Ordningslag (1993:1617) följer att det är ett kommunalt syfte att skapa förutsättningar för fri åsiktsbildning inom de ramar som följer av lag. Kommunen måste agera sakligt, opartiskt och likställt gentemot olika åsiktsyttringar i samhället. Mötesfrihet och demonstrationsfrihet får begränsas av hänsyn till ordning och säkerhet. För allmänna sammankomster gäller tillståndsplikt och anmälningsplikt i vissa fall. Ansökan respektive anmälan görs till polismyndighet.

Kommunens verksamhetslokaler är ingen allmän plats dit allmänheten har fritt tillträde. Kommunen får ställa upp generella regler som begränsar möjligheten till opinionsbildning i kommunala lokaler förutsatt att detta sker utan avseende på innehållet.

Denna riktlinje är avsedd att tillämpas av Skövde kommuns nämnder och bolag.

3 Riktlinjer för olika områden

3.1 Kommunens lokaler generellt

Frågor om kommunens lokaler i övrigt, utöver vad som framgår nedan, prövas av den sektorschef eller annan chef som är ansvarig för verksamheten.

3.2 Skolan under verksamhetstid

Skollagen har fått ett tillägg, 1 kap 5a §, som klargör förutsättningar för politiska partiers besök i skolan. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har tagit fram ett cirkulär (17:70) som beskriver de nya regler som gäller från den 1 januari 2018.

Vid behov kan skolan meddela ytterligare riktlinjer angående politisk verksamhet i skolan. Frågan om sådana riktlinjer hanteras inom sektor barn- och utbildning.

3.3 Röstmottagningsställe

Vallagen stadgar att på ett röstmottagningsställe eller i ett utrymme intill detta får det inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val.

När röstning pågår i en lokal ska denna och angränsande utrymmen hållas politiskt neutrala.

3.4 Biblioteken

Kommunens bibliotek är en politiskt neutral plats där politisk opinionsbildning inte är tillåten.

Där det i fastighet som hyser bibliotek även finns möteslokaler kan dessa upplåtas till politiska möten eller aktiviteter. Försiktighet bör med hänsyn till vallagens regler iakttas med sådan upplåtelse när förtidsröstning pågår i samma fastighet. Under förtidsröstningsperiod, men vid tidpunkter när röstmottagningen är stängd, kan sådan upplåtelse ske, efter en bedömning i det enskilda fallet av den som är ansvarig för verksamheten.

3.5 Stadshuset

Angående opinionsbildning i stadshuset under kommunfullmäktiges sammanträde finns särskilda riktlinjer (Riktlinjer för utdelning av material i Stadshuset Dnr KS10/0266). En utgångspunkt är att kommunfullmäktiges ordförande har uppdraget att upprätthålla ordningen i och vid kommunfullmäktiges sammanträden.

Politiska partier som är representerade i Skövde kommunfullmäktige ska erbjudas möjlighet att disponera lokaler för möten samt för att hålla presskonferenser i stadshuset om omständigheterna så tillåter.

Stadshusets foajé, entréområde och korridorer är politiskt neutrala ytor där politisk opinionsbildning inte är tillåten.

Vid tidpunkter när förtidsröstning sker i stadshuset får propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val inte ske i stadshusets foajé eller entréområde.

3.6 Studiebesök i verksamheter

Studiebesök i kommunens verksamheter ger förtroendevalda möjlighet att informera sig om den verksamhet som bedrivs och som de har ansvar för. Skövde kommun ska ha en positiv syn till möjligheter till studiebesök i kommunal verksamhet för lokala förtroendevalda. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har tagit fram ett cirkulär (18:19) om Politiska partier inom vård och äldreomsorg.

Respektive nämnd ansvarar för studiebesök i **pågående** verksamhet och sektorschef godkänner besök samt säkerställer att lagar och regler följs. **Studiebesöken ska ske i organiserad form.**

I kommunens verksamheter finns enskilda som i vissa fall skyddas av sekretess och anställda vars arbetsmiljö påverkas av omfattning och genomförande av studiebesök. Inför studiebesök kan i dessa fall finnas anledning att göra en riskanalys samt överväga alternativ till besök för att uppnå dialog och insyn.

3.7 Presskonferens i kommunala lokaler

Frågor om genomförande av presskonferens i kommunala verksamheters lokaler, utöver stadshuset, prövas av den som är övergripande ansvarig för verksamheten.

3.8 Evenemang

Kommunkoncernens evenemang ska som utgångspunkt vara öppna för politiska partier med mandat i kommunfullmäktige. Krav på objektivitet och likställdhet kan medföra att även andra partier då ska medges närvara. En avgörande faktor vid ett sådant ställningstagande är hur

opinionsbildande verksamhet överensstämmer med evenemangets syfte med utgångspunkt från att det är ett kommunalt ändamål att skapa förutsättningar för fri åsiktsbildning. Frågor om politiskt eller annat opinionsbildande deltagande i kommunala evenemang prövas av den som är ansvarig för evenemanget. Ett sådant ställningstagande görs antingen i förväg, eller när frågan om politiskt eller opinionsbildande deltagande i evenemanget uppkommer.

Avsteg från den grundläggande öppenheten hanteras efter överenskommelser och/eller avstämning med politiska partier.

4 Möjligheten till överenskommelser mellan politiska partier

Kommunen som myndighet bör inte styra hur de politiska partierna väljer att verka i samhället. Utgångspunkten är att kommunen ska behandla politiska partier likställt och opartiskt.

Däremot kan det finnas en praktisk nytta för politiska partier att komma överens om samverkan och ramar kring olika frågor så som t ex partiernas närvaro på allmän plats i samband med valkampanjer.

5 Bilagor

5.1 Cirkulär 18:19 Politiska partier inom vård och äldreomsorg

Partibesök kan vara en svår fråga att hantera för kommuner, landsting och regioner. Inför valet 2014 fick Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) många frågor om vilka regler som gäller för politikernas studiebesök inom vård, äldreomsorg och liknande verksamhet. Förbundet utarbetade därför en promemoria för att besvara de vanligaste frågorna och sätta dem i sitt rättsliga sammanhang (se cirkulär 14:31).

Motsvarande frågor har börjat ställas inför 2018 års val. Förbundet har därför sett anledning att uppdatera 2014 års promemoria mot bakgrund av vunna erfarenheter och tillkommande praxis. Den nya promemorian biläggs detta cirkulär. Förhoppningsvis ska den kunna fungera som vägledning när kommuner, landsting och regioner ska ta ställning till frågor om studie-besök från politiska partier inom vård och omsorg

Arbetsplatsbesök kan förekomma också inom andra verksamheter. I cirkulär 17:70 beskriver SKL de nya regler som fr.o.m. 1 januari 2018 gäller ifråga om politiska partiers besök i skolan.

Frågor

Frågor eller synpunkter med anledning av detta cirkulär kan i första hand ställas till förbundsjurist Ann Sofi Agnevik, 08-452 75 40, annsofi.agnevik@skl.se och arbets-rättschefen Sophie Thörne, 08-452 76 31, sophie.thorne@skl.se.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelning för juridik

5.2 Cirkulär 17:70 Politisk information i skolan

Skolan har ett viktigt demokratiskt uppdrag i och med att det allmänna ska verka för att demokratiska idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Frågor om samhällsstyret, däribland politisk information, är en del av undervisningen och även av utbildningen i övrigt. Skolan har en skyldighet att ge eleverna en bild av det politiska systemet i Sverige, vilka partier som finns och vad de står för. Att bjuda in partier till undervisningen och till skolan är en bra metod för att ge en mångfacetterad bild av hur demokratin och vårt politiska system fungerar. Det är dock inte obligatoriskt att bjuda in politiska partier till skolan.

SKL har tidigare gett ut skriften *Politiska partier i skolan – vad gäller?* Den 1 januari 2018 kompletteras skollagen (2010:800) med en ny paragraf där förutsättningar för politisk information i skolan regleras och som bland annat innebär att det klart framgår att det är rektorn som beslutar i den frågan. Rättsläget ändras något genom den nya bestämmelsen i skollagen. SKL ersätter därför tidigare publicerad skrift med detta nya cirkulär. Mer information om lagändringen ges nedan.

Den nya bestämmelsen har SFS-nummer 2017:1112; de väsentliga förarbetena till bestämmelsen är regeringens proposition 2017/18:17 *Politisk information i skolan*.

Andra verksamheter

Frågor om arbetsplatsbesök kan förekomma också inom andra verksamheter i kommuner, landsting och regioner, såsom inom vård och äldreomsorg. Information om detta finns i SKL cirkulär 14:31, *Politiska partier inom vård och äldreomsorg*.

Lagändring i skollagen

Från och med den 1 januari 2018 gäller nya regler i skollagen i och med att en ny bestämmelse, 5 a §, läggs till i det första kapitlet i skollagen. I bestämmelsen slås fast att det är rektorn som beslutar om politiska partier ska bjudas in för att medverka i utbildningen. Om politiska partier bjuds in får antalet begränsas till samtliga de partier som är representerade i antingen riksdagen, vald församling i en eller flera kommuner eller i Europaparlamentet. Rektorn får även bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval om urvalet sker på en objektiv grund.

Om ett begränsat antal politiska partier har bjudits in till en skola behöver inte andra politiska partier som har anmält intresse för att medverka i utbildningen ges en sådan möjlighet. Rektorn får dock besluta att eleverna som ett led i utbildningen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ta del av information också från dessa politiska partier.

Vem som fattar beslut

Utgångspunkten är att rektorn fattar beslutet om politiska partier ska bjudas in till skolan. Beslutet kan även i enlighet med 2 kap. 10 § skollagen fattas av någon annan efter delegation. Det finns inget krav på att beslutet ska vara skriftligt. Det kan ändå vara lämpligt med ett skriftligt beslut då det skapar tydlighet i förhållande till politiska partier, skolans personal och eleverna. Ett skriftligt beslut underlättar också kommande tillsyn av verksamheten. Beslutet kan inte överklagas.

Skolans demokratiuppdrag

Det är önskvärt att elever i sin utbildning ges möjlighet att ta del av politisk opinionsbildning som en del av skolans uppdrag att förbereda elever för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetslivet. Skolan är dock inte en allmän plats och rätten till yttrandefrihet innefattar inte en rätt att komma till skolor och sprida budskap. Utgångspunkten är i stället att skolor kan välja om de vill bjuda in politiska partier eller inte.

Den nya regeln syftar i första hand till att ge skolan tydliga handlingsregler för det fall en skola väljer att bjuda in politiska partier som ett led i sitt arbete med demokratiuppdraget. En sådan inbjudan sker i så fall som en del i utbildningen.

Begränsning utifrån objektivitetsprincipen

Alla myndigheter måste beakta objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § regeringsformen. Den nya bestämmelsen i skollagen pekar ut alternativa tillåtna sätt att på objektiva grunder begränsa en inbjudan till ett antal partier.

I bestämmelsen anges uttryckligen att partier som är representerade i antingen riksdagen, vald församling i en eller flera kommuner, eller i Europaparlamentet är en tillåten grund för begränsning. Med vald församling i en eller flera kommuner avses såväl kommunfullmäktige som landstings- och regionfullmäktige. Rektorn får även välja att bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval om urvalet sker på en objektiv grund. Vad som kan vara en ”annan objektiv grund” specificeras inte närmare i bestämmelsen, men i förarbetena till bestämmelsen anges som exempel att det vara politiska partier som är berättigade till statligt partistöd enligt 3 § lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier, eller som är berättigade till kommunalt partistöd enligt 2 kap. 9 § kommunallagen (1991:900). Ett annat exempel är partier som har rätt till valsedlar på statens bekostnad enligt 6 kap. 8 § vallagen (2005:837). Ett objektivt urval kan också styras efter det

ämne som ska diskuteras. Ett parti får dock aldrig uteslutas på grund av partiets profil eller partiets inställning i en viss fråga. Inte heller får skolan välja en ur-valsgrund i syfte att utestänga ett visst parti.

Om eleverna ska ges möjlighet att ta del av information också från andra politiska partier än de som bjudits in är det rektorn som avgör när och på vilket sätt det är lämpligt att partierna lämnar sin information. Den information som partierna bjuds in att lämna skriftligen behöver inte lämnas till eleverna exakt såsom partierna själva framställer den. Ett partis uppfattning bör istället kunna få presenteras på ett sätt som en lärare bedömer lämpligt för elevernas utbildning. Partiernas uppfattningar i en viss fråga kan exempelvis införlivas i undervisningen genom att läraren använder sig av det material som partierna har skickat in. Läraren ska då behandla de politiska partierna som skickat in material objektivt. Det innebär inte att varje uppfattning från alla partier måste redovisas. Läraren kan utifrån planeringen för undervisningen exempelvis välja att lyfta fram alla partiers uppfattningar i endast en viss fråga.

Yttrandefrihet kontra skolans värdegrund

Yttrandefrihet får begränsas i lag av hänsyn till vissa intressen, bland annat rikets säkerhet, allmän ordning och säkerhet. Exempel på yttrandefrihetsbrott är förtal, förolämpning och hets mot folkgrupp. Om en företrädare för ett parti, som har bjudits in till en skola för att informera om partiets politik, gör brottsliga uttalanden har läraren både rätt och skyldighet att avbryta företrädaren. En politisk företrädare kan dock inte jämföras med anställda i skolan eller med uppdragstagare. Det innebär att partiföreträdaren inte omfattas av skollagens reglering om att var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. En partiföreträdare får därför inte avbrytas så länge som uttalandet inte är brottsligt. Det är dock viktigt att inte låta diskriminerande eller kränkande uttalanden stå oemotsagda. Läraren kan istället exempelvis bjuda in en annan deltagare att i en replik bemöta och uttrycka sin uppfattning i en viss fråga. Lika viktig är diskussionen efteråt, då läraren har ett ansvar för att föra fram de värderingar som skolan står för.

Lagtext

1 kap. 5 a § skollagens lydelse

”Rektorn beslutar om politiska partier ska bjudas in för att medverka i utbildningen. Om politiska partier bjuds in får antalet begränsas till samtliga de partier som är representerade i antingen riksdagen, vald församling i en eller flera kommuner eller i Europaparlamentet.

Rektorn får även bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval än som anges i första stycket, om urvalet sker på en annan objektiv grund.

Om ett begränsat antal politiska partier har bjudits in till en skola enligt första eller andra stycket behöver inte andra politiska partier som har anmält intresse för att medverka i utbildningen ges en sådan möjlighet. Rektorn får dock besluta att eleverna som ett led i utbildningen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ta del av information också från dessa andra politiska partier.”

Frågor

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjuristen Ann Sofi Agnevik, 08-452 75 40, eller förbundsjuristen Matilda Björklingson, 08-452 78 45.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för juridik